

سازمان تعزیرات حکومتی

معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع تخلف

اداره کل پیشگیری های اجتماعی

بر ترازوی بر ترازوی انصاف انصاف

کم فروشی و تقلب
کم فروشی و تقلب

آدرس: بالاتر از میدان ولیعصر (عج) جنب

سینما آفریقا سازمان تعزیرات حکومتی

تلفن: ۶۶۹۶۳۹۹۶

خرداد ۱۴۰۰

اخلاق در اقتصاد

ارزش‌ها و باورها نقش اساسی در شکل‌گیری، کنترل و پیش‌بینی کنش‌ها و گرایش‌های افراد جامعه داشته‌اند و عنصری مرکزی در ساختار فرهنگی جوامع به شمار می‌روند. اخلاق و ارزش‌های اخلاقی از یک سو و درونی کردن آنها از سوی دیگر در افراد جامعه، تعیین‌کننده رفتار انسان‌ها می‌باشند و میزان تمایل افراد یک جامعه به ارزش‌های اخلاقی - می‌تواند - موجبات انحراف یا جلوگیری از انحرافات اجتماعی را در جامعه به وجود آورد و به طور کلی جامعه‌ای که افراد آن پایبند به اخلاق و ارزش‌های اخلاقی نباشند، دیر یا زود به زوال کشیده خواهد شد.

برای اینکه جامعه تداوم داشته باشد؛ لازم است که افراد "**ارزش‌های همسان و مشترک**" داشته باشند. از جمله ارزش‌های مهمی که برای بقا مفید می‌باشند، ارزش‌های اخلاقی هستند که به موجب آن افراد در قبال یکدیگر احساس تعهد، مسئولیت‌پذیری، دوستی و غیره می‌کنند. افراد اگر در برخورد با یکدیگر اصول اخلاقی را رعایت کنند و به عبارت دیگر ارزش‌های اخلاقی را در وجود خود نهادینه کرده و بر اساس آنها رفتارهای خود را جهت‌دهی کنند، **انتظام و انسجام جامعه در سطح وسیعی شکل خواهد گرفت؛** اما عدم رعایت اصول اخلاقی و پایبند نبودن به آنها، **روابط اجتماعی افراد را مختل کرده و شیرازه نظم اجتماعی را به هم می‌زند.** بیشتر مسائل و مشکلات ما در دنیای امروز ناشی از غفلت و یا کاستی ما نسبت به وظایف مان می‌باشد.

تخلفات اقتصادی و آسیب‌های اجتماعی برآمده از آن یکی از چالش‌های جامعه امروز می‌باشد. پیشگیری و مقابله با تخلفات اقتصادی در هر کشور مستلزم شناخت دقیق زمینه‌های بروز آن و بررسی علل و ریشه‌های آن در کشور است. برای این منظور ابتدا لازم است که تخلفات اقتصادی برای آحاد مردم جامعه تعریف و طبقه‌بندی شوند. هر چند ارائه طبقه‌بندی تخلفات اقتصادی با توجه به گستردگی و تنوع آن دشوار است و پیشرفت‌های سریع در فن‌آوری و فراهم شدن فرصت برای انواع جدید این تخلفات پیچیدگی آن را بیشتر می‌کند؛ با این حال از دیدگاه اقتصادی و از لحاظ درآمدها و هزینه‌های ناشی از تخلفات اقتصادی می‌توان به سه طبقه بندی: "کالا و خدمات"، "بهداشت و درمان" و "قاچاق کالا و ارز"، پرداخت. در این نوشتار به تبیین **تخلف کم فروشی و تقلب** می‌پردازیم.

مفهوم شناسی کم فروشی و تقلب

بر هر انسانی لازم است برای اینکه در هر کاری درست عمل کند، شناختی نسبت به سنت‌ها و شرایع به دست آورد؛ زیرا در غیر این صورت کاری خلاف عدالت انجام می‌دهد که نه تنها به خود بلکه به اجتماع و جهان هستی آسیب می‌رساند. آنچه مطالعات اجتماعی به ما می‌آموزد این است که موضوع **تقلب و کم فروشی** در حقیقت یکی از امراض مسری اجتماعی است و جامعه که دارای چنین نقطه ضعفی باشد، بدون تردید مریض و بیمار است. **تقلب** نوعی کلاه برداری و فریبکاری است که باعث ایجاد برتری ناعادلانه متقلب بر دیگران می‌شود یعنی یک طرف از طرف دیگر اطلاعات بیشتری درباره موضوع خرید دارد. **کم فروشی** بیشتر در مسائل اقتصادی به کار می‌رود، در حالی که کم‌گذاری نسبت به امور دیگر غیر از امور اقتصادی به کار می‌رود.

صداقت، اصل اساسی در روابط اجتماعی، از جمله در موضوع عرضه و تقاضاست. تبلیغات کاذب، برچسب‌های خلاف واقع، دروغ، فریب، غش، تبانی، خلف وعده، خیانت در امانت و بی‌انصافی از مظاهر فقدان صداقت در بازار است. فقدان صداقت در بازار کار و عوامل تولید (تولیدکنندگان و تقاضاکنندگان) به سرقت از کار و کم‌فروشی، بی‌مسئولیتی، عیب‌پوشانی، فرصت‌طلبی و سرانجام به افت کیفیت و بازدهی پایین تولید می‌انجامد و هزینه‌های بسیاری به جامعه وارد می‌نماید. از عمده‌ترین شرایط مؤثر در وقوع پدیدهٔ تقلب یا «فریب پنهانی» می‌توان به: ضعف دینداری، رفتارهای توجیهی/جبرانی، سوء مدیریت در کسب و کار، طمع‌ورزی، ضعف اخلاق و آموزش، عدم نظارت صحیح، دستیابی سریع به اهداف اشاره کرد. بطوری که بروز هرگونه تقلب باعث بی‌اعتمادی در جامعه می‌شود؛ همچنین وجود کم‌فروشی و تقلب در برخی داد و ستدها و دیگر محافل در جامعه باعث شده افراد اطمینان خود را نسبت به خرید با کیفیت و قیمت مناسب از دست بدهند، این‌گونه رفتارها در جامعه باعث از بین رفتن حس اعتماد و اعتبار می‌شود. در این شرایط هر فرد بدون داشتن اعتماد به جامعه از طریق دروغگویی کار خود را پیش می‌برد. این‌گونه رفتارها در جامعه با تأثیرات سوء همراه است.

تأثیر کم‌فروشی و تقلب بر جامعه

اساس زندگی اجتماعی، بر مبادله و داد و ستد است. بدین جهت افراد اجتماع در شئون اقتصادی زندگی، به ناچار باید دارای روحیه تعاون و همکاری باشند. از روشن‌ترین مصادیق این مبادله و داد و ستد، معاملات مالی است، به خصوص معاملاتی که کالای آن دارای وزن و حجم است. حال اگر در معامله‌ای از راه کم‌فروشی و تقلب، به کسی خیانتی شود، تدبیر او در زندگی‌اش تباہ و محاسبه و اندازه‌گیری او در مسائل مادی زندگی اشتباه می‌شود. اگر این معضل (کم‌فروشی و تقلب) همگانی شود، کل تدبیر و نظام معیشتی اجتماع، دچار فروپاشی می‌شود؛ بنابراین، ارکان حیات زندگی اجتماعی متلاشی خواهد شد. از طرف دیگر اعتماد عمومی از میان می‌رود و جامعه از نظر اخلاقی و اجتماعی دچار تزلزل می‌گردد و سقوط می‌کند.

در شرایط کنونی عمده مشکلات مردم در بازار مربوط به کم‌فروشی و کمیت و کیفیت کالاها بویژه کالاهای بسته بندی شده، است. گذشته از گرانی و تورم مایحتاج مردم، در این میان تقلب و کم‌فروشی تولیدکنندگان و فروشندگان مسئله مهم دیگری است که مردم را آزار می‌دهد. تقلب و کم‌فروشی از دیرباز در دادوستدها وجود داشته است؛ ولی امروز این پدیده زشت به طور گسترده در جوامع مختلف توسط افراد سودجو به طور حساب شده در بخش گسترده‌ای از کالاها اعمال می‌شود. در این بین گاهی ممکن است افراد سودجو و متقلب به فکر استفاده از بازار پرفروش و پر رونق کالاهایی که همواره مشتری زیاد و کاربرد عمومی دارد، بیفتند و برای کم کردن هزینه‌های تولید (به ویژه در شرایط دشوار کنونی) و به دست آوردن سود بیشتر دست به تقلب بزنند.

گاهی مساله کم‌فروشی تعمیم داده می‌شود به گونه‌ای که هر نوع کم‌کاری و کوتاهی در انجام وظایف را شامل می‌شود، به این ترتیب یکی از مصادیق کم‌فروشی، کم‌کاری است؛ یعنی کارگری که از کار خود کم می‌گذارد، آموزگار و استادی که درست درس نمی‌دهد کارمندی که به موقع سر کار خود حاضر نمی‌شود و دلسوزی لازم را نمی‌کند، همه مشمول این حکم‌اند و در عواقب

آن سهیم‌اند. مهم‌ترین عوامل بازدارنده از کم‌فروشی و تقلب و نیز ایجاد امنیت و اعتماد عمومی **دین و ایمان** است

اگر جامعه ای بخواهد به سوی کم فروشی و تقلب نرود و **عدالت اقتصادی** را تجربه کند می بایست بر عناصر پیشینی و نگرشی تأکید و توجه داشته باشد و تنها با افزایش مأموران نظارتی نمی توان به این مهم دست یافت؛ چرا که انسان باید وجدانی به نام فطرت الهی بیدار، داشته باشد تا بتواند از درون، خود را نظارت و مدیریت و مهار نماید. اگر چنین ناظر و پاسبان نفس نباشد نمی توان امید داشت که از کم فروشی و تقلب رهایی یافت؛ چرا که پس از رفتن مأموران بیرونی، شخص دوباره به همان بی عدالتی و کم فروشی گرایش می یابد و آن را مرتکب می شود.

تقلب از طریق خدشه وارد کردن به اخلاق و فرهنگ جامعه و سیاست های دولت مانع جدی برای ارتقای فرهنگ کار و رقابتی شدن فعالیت های سازنده می باشد. تقلب بر جامعه به طرق مختلف تاثیر منفی دارد؛ از جمله: **اثرات منفی بر اقتصاد و اجتماع**، آسیب دیدگان تقلب نه تنها زیان های مالی و جانی دیده اند بلکه امنیت، اعتماد به نفس و عزت خود را نیز مورد تهاجم می بینند. بنابراین می توان گفت تقلب یک پدیده ضد ارزشی و اخلاقی می باشد و گسترش آن باعث مخدوش شدن ارزش های اجتماعی و اخلاقی چون «عدل و انصاف» و «صداقت و درستکاری» می گردد.

معایب استفاده از کالای تقلبی

تقلب در خرید کالا و دریافت خدمات هم از نظر فراوانی مصادیق و هم از نظر اشتمال بر ابعاد مختلف روان شناختی، جامعه شناختی و حقوقی مفهومی گسترده و عام است. تقلب فرایندی است که یک طرف معامله عیب ها را پنهان کند و یا حسن هایی را بیان کند که وجود ندارند. تقلب باعث می گردد، تجاوز به حقوق دیگران به عادت و امری روزمره تبدیل گردد.

استفاده از کالای تقلبی ممکن است پیامدهایی را داشته باشد که بر اساس موارد استفاده ممکن است خطرات جبران ناپذیری را برای سلامت جامعه ایجاد کند. از طرفی تولید این کالاها نیز به اعتبار تولید کننده اصلی خساراتی وارد می کند و ممکن است باعث کاهش اعتماد مشتری نسبت به برخی از کالاها شود و با توجه به این که موجب ایجاد بازار کاذب می شود، فرصت های فروش تولید کننده واقعی را مخدوش می نماید.

❖ از جمله **معایب استفاده از کالای تقلبی** می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- بروز خطرات جبران ناپذیر برای سلامت جامعه
- صدمه وارد شدن به اعتبار تولید کننده اصلی
- کاهش اعتماد مشتری نسبت به برند اصلی
- ایجاد بازار کاذب و مخدوش شدن فرصت های فروش تولید کننده و محروم شدن از حقوق گمرکی و مالیات های مربوطه

تشخیص کالای تقلبی از اصل یکی از مشکلات مصرف کنندگان در زمان خرید می باشد. امروزه تمایل به خرید کالاهای لوکس و مارک بسیار رایج شده است و این امر باعث شده که برخی از تولید کنندگان به فکر تولید کالاهای شبیه آنها و یا تقلبی باشند. این نوع

کالاها از نظر ظاهر هیچ تفاوتی با کالای اصلی ندارند ولی از نظر کیفیت و قیمت بسیار متفاوت هستند. از این رو تعداد کالاهای تقلبی روز به روز در حال افزایش می باشد به طوری که قابل کنترل نیست و تنها روش مقابله با آن دانستن روش های تشخیص کالای تقلبی از اصل است. اما سوال اصلی این است که کالاهای تقلبی شامل چه نوع کالاهایی هستند؟

❖ از این رو در ادامه به برخی از روش های **تشخیص کالاهای تقلبی از اصل** می پردازیم:

- در هنگام خرید یک محصول حتما به **علائم تجاری و علامت استاندارد** آن محصول دقت کنید.
- **شناخت لوگو و برند کالا**، که با یک مقایسه ساده و به سرعت می توان متوجه تقلبی بودن کالا شد.
- برای تشخیص کالای تقلبی باید خیلی با تجربه باشید که **فریب ظاهر کالاهای تقلبی** را نخورید. کالاهای تقلبی معمولا کیفیت خوبی ندارند ولی از نظر ظاهر مرغوب به نظر می رسند.
- در سالهای گذشته **کالاهای تقلبی فاقد گارانتی** و به عبارتی خدمات پس از فروش بودند اما برخی از افراد با تولید کارت گارانتی های تقلبی فروش محصولات تقلبی را آسان تر کردند. پس در زمان خرید حتما به گارانتی آن با دقت توجه شود.
- یکی از سریع ترین راه های تشخیص این کالاها، **تغییر در ظاهر بسته بندی کالا** می باشد که با مشاهده تغییر در ظاهر بسته بندی و همچنین رنگ آمیزی کارتن محصول می توان به تقلبی بودن آن پی برد
- توجه به **برچسب و لیبل** روی کالاها یکی دیگر از روش های تشخیص کالای تقلبی می باشد
- از دیگر روش های تشخیص، بررسی **مدل و مشخصات فنی** آن محصول می باشد. در حال حاضر کلیه شرکت های معتبر در سراسر دنیا دارای وب سایت می باشند که در آن می توان مشخصات فنی و ظاهر محصول را با شرکت اصلی مقایسه کرد.

❖ از جمله راهکارهایی که می توان برای **پیشگیری از تقلب و کم فروشی** ارائه داد عبارت است از

ارتقاء اصول اخلاقی در اجتماع، زیرا هرچه از میزان آموزش و استقرار ارزش های اخلاقی در جامعه کاسته، احتمال بروز تقلب بالاتر می رود. در واقع ارزش های اخلاقی بایستی در جامعه نهادینه شود تا با بالا رفتن کمال اخلاقی، افراد جامعه بتوانند در برابر فشارهای دریافتی مقاومت کنند. در گام دوم **تقویت سیستم آموزشی**، زیرا از طریق آموزش در مدارس و رسانه ها می توان مردم را نسبت به تقلب در معامله و دیگر موارد آگاه کرد. از سوی دیگر باید تاکید کرد که برای کسب منافع اقتصادی استفاده از تقلب و دروغ مناسب نیست. در مرحله بعد، با **اقدامات فرهنگی** می توان اهمیت دروغ را در جامعه کاهش داد. این تغییر نگرش نیازمند صرف زمان طولانی مدت است. در ضمن همگان باید نسبت به قوانین تعریف شده در مقابل تقلب و کم فروشی در حوزه های مختلف آگاه بوده و از بروز هرگونه تخلف با عنوان تقلب و کم فروشی جلوگیری کنند. بی شک با آگاه سازی جامعه می توان شدت این دو تخلف صنفی را در جامعه کاهش داد و اعتماد مخدوش شده مردم را بازگرداند.

مجازات قانونی تقلب و کم فروشی

قانونمندی همواره یکی از مهمترین ویژگی‌های جوامع توسعه یافته و مترقی می باشد. بسیاری از مشکلات و ناهنجاری‌های جامعه نیز در نتیجه عدم آگاهی از قوانین و مقررات و حقوق فردی و اجتماعی است، پس برای آنکه زندگی بهتری داشته باشیم، باید دانش خود را از قوانین افزایش دهیم. بخش مهمی از قوانین و مقررات درباره خرید و فروش کالاها و خدمات مختلف وضع شده است که آگاهی از آنها برای هر کس ضروری است.

ممکن است برای شما هم پیش آمده باشد که کالایی را به عنوان نمونه از یک مغازه خریداری کرده‌اید و بر اساس همان نمونه، مقدار بیشتری را سفارش دادید اما بعداً مشاهده کردید که جنس دومی با نمونه اولی فرق دارد. حال اگر با چنین وضعیتی مواجه شدید، حق قانونی شما چیست؟ و چگونه می‌توانید آن را اعمال کنید؟ در این نوشتار مجازات قانونی **تخلف کم فروشی و تقلب** بیان می‌شود:

کم فروشی از مصادیق تخلف صنفی محسوب می‌شود. **طبق ماده ۵۸ قانون نظام صنفی:**

کم فروشی: عبارت است از عرضه یا فروش کالا یا ارائه خدمت کمتر از میزان یا معیار مقرر شده.

- جریمه کم فروشی با عنایت به دفعات تکرار در طول هر سال به شرح زیر است:

متخلف علاوه بر الزام به پرداخت خسارت وارد شده به خریدار یا مصرف کننده در **مرتبۀ اول** به دو برابر مبلغ کم فروشی و در **مرتبۀ دوم** به چهار برابر مبلغ کم فروشی جریمه می‌شود.

در **مرتبۀ سوم** به شش برابر مبلغ کم فروشی جریمه می‌شود و علاوه بر پرداخت جریمه پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به عنوان متخلف صنفی به مدت دو هفته نصب می‌شود.

در **مرتبۀ چهارم** به هشت برابر مبلغ کم فروشی جریمه می‌شود و پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به عنوان متخلف صنفی به مدت یک ماه نصب می‌شود.

در **مرتبۀ پنجم و مراتب بعدی** به ده برابر مبلغ کم فروشی جریمه می‌شود و به مدت دو ماه پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به عنوان متخلف صنفی نصب می‌گردد. همچنین به مدت شش ماه پروانه کسب وی تعلیق و محل کسب تعطیل می‌گردد.

تبصره - عدم انجام خدمات پس از فروش در دوره ضمانت (گارانتی) توسط متعهد در حکم کم فروشی است و متخلف از این امر علاوه بر انجام خدمت مربوط، به جریمه‌های موضوع این ماده نیز محکوم می‌شود. مبنای محاسبه ارزش خدمات پس از فروش، قیمت کارشناسی خدمات مورد نظر است که توسط کارشناسان سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان تعیین می‌شود.

تقلب از مصادیق تخلف صنفی محسوب می‌شود. **طبق ماده ۵۹ قانون نظام صنفی:**

تقلب: عبارت است از عرضه یا فروش کالا یا ارائه خدمتی که از لحاظ کیفیت یا کمیت منطبق با مشخصات کالا یا خدمت ابرازی یا درخواستی نباشد.

• جرمه تقلب، با عنایت به دفعات تکرار در طول هر سال به شرح زیر است:

متخلف علاوه بر الزام به پرداخت خسارت وارد شده به خریدار یا مصرف کننده در **مرتبۀ اول** معادل دو برابر مابه‌التفاوت ارزش کالا یا خدمت ابرازی یا درخواستی و کالای عرضه شده یا فروخته شده یا خدمت ارائه داده شده و در **مرتبۀ دوم** به چهار برابر مابه‌التفاوت مذکور جرمه می‌شود.

در **مرتبۀ سوم** به شش برابر مابه‌التفاوت، جرمه می‌شود و علاوه بر پرداخت جرمه پارچه یا تابلو بر سردر محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به مدت دو هفته نصب می‌گردد.

در **مرتبۀ چهارم** به هشت برابر مابه‌التفاوت جرمه می‌شود و پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به مدت یک‌ماه نصب می‌گردد.

در **مرتبۀ پنجم و مراتب بعدی** به ده برابر مابه‌التفاوت جرمه می‌شود و پارچه یا تابلو بر سر در محل کسب به‌عنوان متخلف صنفی به مدت دو ماه نصب می‌گردد. همچنین به مدت شش ماه پروانه کسب وی تعلیق و محل کسب تعطیل می‌گردد.

تبصره ۱- در صورت تقاضای خریدار مبنی بر استرداد کالای مورد تقلب فروشنده علاوه بر پرداخت جرمه مقرر، مکلف به قبول کالا و استرداد وجه دریافتی به خریدار است و در صورت استنکاف، واحد صنفی تا اجرای کامل حکم، تعطیل می‌شود.

تبصره ۲- در صورتی که در قوانین دیگر برای عمل متقابلانه مجازات شدیدتری پیش‌بینی شده باشد، فرد متقلب به مجازات مزبور محکوم خواهد شد.

تبصره ۳- عرضه، نگهداری به قصد فروش و فروش کالا بدون علامت استاندارد ایران و ارائه خدمات بدون تأیید مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران در صورتی که استاندارد کالا یا خدمات اجباری شده باشد، مشمول مقررات این ماده می‌شود.

تبصره ۴- فروش کالاهای تاریخ مصرف گذشته در حکم تقلب محسوب می‌شود و مرتکب به جرمه مقرر در این ماده محکوم می‌شود. چنانچه کالا یا خدمات عرضه شده بنابر نظر کارشناسی غیرقابل مصرف باشد، جرمه و خسارت بر مبنای قیمت عرضه شده محاسبه می‌شود.

طریقه اعلام گزارش یا ثبت شکوائیه مردمی به سازمان تعزیرات حکومتی

